

Türkiye'nin 2023 Vizyonu*

Abdullah GÜL**

ÖZET

"Türkiye 2023 yılına sağlam, ayakları yere basan, gerçekçi bir vizyon ile hazırlanmalı... , Hâlihazırda en büyük güç olan ABD liderliğinde, AB (ve münferiden büyük üyeleri), Rusya, Çin, Hindistan, Brezilya gibi büyük güçlerin uyumuna dayanan bir düzen. Binlerce yıllık devlet geleneğine ve büyük bir imparatorluğun tecrübe, hafıza ve refleks mirasına sahip Türkiye, bu yeni uluslararası düzende hak ettiği yeri alacaktır. Tarih bize öğretmiştir ki, adil ve sağlam temellere dayanan doğru bir fikrin ve talebin karşısında dünyanın en kesif orduları dahi dayanmamıştır. Türkiye, adalet ve güç arasında sağlam bir dengenin tesis edildiği yeni ve normal bir dünyada yaşama arzusunu samimiyetle seslendirmeye devam edecektir."

Anahtar Kelimeler: Türkiye, ABD, AB, Rusya, Çin, Hindistan, Brezilya, Adalet ve Güç

Kıymetli Misafirler,

New York'da, yüksek düzeyli yoğun diplomatik toplantılarla geçen bir haftanın ardından, İstanbul'da yüksek yoğunluklu entelektüel bir toplantıda sizlere hitap etmekten memnuniyet duyuyorum.

Geçtiğimiz hafta, New York'da, dünyanın en önde gelen üniversitelerinden Columbia'da, daha güzel bir gelecek için yeni bir dil inşa etmemiz gerektiğinden bahsettim.

Konuşmamın ilham kaynağı sizlerdiniz. Zira, New York'a hareketimden birkaç gün önce, NPQ dergisi benimle yaptığı röportajda bana 'yeni siyaset dili'ni, 'yeni diplomasi dili'ni sormuştu.

Columbia'nın heyecanı yüksek öğrencilerine ve profesörlerine, önce Türkiye'nin bugünün dünyasındaki yerini anlattım. Ardından ise, Türkiye'nin gelecek vizyonunu şekillendiren 'yeni diplomasi dili'nden bahsettim.

Yeni diplomasi dili, yeni siyaset dili, yeni söylemler, yeni normal dünya. Her bir kelimenin başında yer alan 'yeni' sıfatı, aslında, modernitenin bizlere yaşattığı acılardan ve yı-

kımlardan çıkış arayan bir insanlığa işaret etmiyor mu?

Bugün size, kısaca, dünyanın nerede bulunduğunu ve hangi istikamete doğru yol alacağını anlatacağım. Bilahare, yeni normal dünya düzeninden ne beklediğimize değineceğim.

Ardından, Türkiye'nin yeni normal dünyaya ne kadar hazır olduğunu değerlendireceğim. Son olarak ise, en çok ihtiyacımız olan üç şeyden, azim, cesaret ve bilgelikten bahsedeceğim.

Değerli katılımcılar,

Hâlihazırda uluslararası sistemin üç boyutlu bir "eksik denge" halinde olduğunu düşünüyorum. Söz konusu "eksik denge" halinin "siyasi", "iktisadi" "beşeri" boyutlu "açık"lardan (deficit) kaynaklandığını değerlendiriyorum.

Stratejik ve siyasi bakımdan tecelli eden eksik dengenin temel sebebi, Soğuk Savaşın ardından yeni bir uluslararası düzenin kurulamamasıdır.

Günümüzde Soğuk Savaş'ın deşet dengesinin yarattığı dinamiklerle yola devam edilmesi mümkün değildir.

Gezeganimiz artık iki süper gücün etrafında dönmediği gibi, uluslararası

muvozenelerde Batı'nın görece ağırlığı da giderek azalmaktadır.

Buna mukabil Çin, Hindistan, Brezilya ve Rusya gibi yükselen güç odakları, uluslararası ilişkilerin sıklet merkezini Doğu'ya doğru kaydırmaktadır.

Öte yandan, uluslararası terörizm, iklim değişikliği, salgın hastalıklar ve sınır aşan örgütlü suçlar gibi mahiyet değiştiren tehditler, geleneksel "güvenlik" anlayışının kapsamını genişletmektedir.

Hâlihazırda uluslararası güç dengesi, ne "tek kutuplu", ne "çok kutuplu" ne de "kutupsuz" bir nitelik arz etmektedir.

Öte yandan, halen etkilerini hissettiğimiz küresel ekonomik kriz, uluslararası yönetim zafiyetlerini ortaya koymuştur. Ekonomik alanda da yeni ve normal bir düzen kurma gereği ortaya çıkmıştır.

Bir tarafta mali disiplin ve kamu finansmanı bakımından büyük açıklar veren gelişmiş piyasa ekonomileri, diğer tarafta yüksek büyüme gösteren ve cari denge fazlaları nedeniyle devasa egemen fonlar oluşturan yükselen ekonomiler.

Bir tarafta artan petrol ve diğer emtia fiyatlarıyla ihya olan bir avuç ülke, diğer tarafta yüksek petrol, emtia ve gıda fiyatlarının pençesinde kıvranan en az gelişmiş ülkeler.

Tüm bunlar uluslararası ekonomik sistemin de bir "eksik denge" halinde olduğunu gösteren emarelerdir. Bu durum yeni ve normal bir dengeye kavuşuncaya kadar küresel ve bölgesel düzeyde simetrik şoklarla karşılaşma ihtimali var olacaktır.

Değerli katılımcılar,

Bugün artık barış, istikrar, huzur ve refahın yolu, demokratik değerler ve insan hakları standartlarının yükseltilmesinden geçmektedir.

Hukukun üstünlüğünün yerleştirilmesi, siyasi çoğulculuk, eşitlik, farklılıklara saygı gibi değerlerin keza gözdü edilmesi mümkün değildir.

Ancak bu beşeri değerlerden dünya nüfusunun çok az bölümünün dört başı mamur yararlandığı malumunuzdur.

Milyarlarca insan temel hak ve özgürlükler ile asgari geçim imkânlarından mahrum yaşamakta, bunlardan bir bölümü ülkelerini terk ederek gelişmiş ülkelere yasadışı göç etmenin yollarını aramaktadır.

Öte yandan, artan göç olgusu pek çok gelişmiş ülkede ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve dinsel hoşgörüsüzlük belalarını yeniden su yüzüne çıkartmıştır.

Bu unsurlara, en az gelişmiş ülkelerdeki, eğitim, sağlık, cinsiyet ayrımcılığı, yoksulluk ve kronik açlık gibi sorunları eklediğimizde mevcut uluslararası düzenin "beşeri değerler" bakımından da ciddi bir "noksan ve açık" içerdiği ortadadır.

Küreselleşme olgusunun getirdiği yeni dinamikler daha önce ulusal veya bölge bazında alınan tedbirlerin ge-

çerli olduğu bir paradigmaya son vermiş, stratejik, ekonomik ve insani konularda asgari bir düzen ve denge kurulmasını zorunlu kılmıştır.

Değerli konuklar,

BM Genel Kurulu vesilesiyle yaptığım çeşitli konuşmalarda söz konusu küresel sıkıntıların değişik boyutlarına değinerek bu konularda her şeyden önce yeni bir dil oluşturarak başlamak gerektiğine işaret ettim. Yine küresel soruların çözümü için kolektif sorumluluk, akıl ve eylem çağrılarında bulundum.

Değerli katılımcılar,

Yeni Dünya nasıl olacak? Şimdi buna değinmek istiyorum.

19. yüzyılın son çeyreğinde dünya, İngiltere'nin liderliğinde büyük güçlerin uyumuna dayanan bir dengeye kavuşmuştu. Benzer bir uluslararası dengenin 21'inci yüzyılın ilk çeyreğinde ABD'nin önderliğinde oluşması muhtemeldir.

Bu kez, hâlihazırda en büyük güç olan ABD liderliğinde, AB (ve münferiden büyük üyeleri), Rusya, Çin, Hindistan, Brezilya gibi büyük güçlerin uyumuna dayanan bir düzen.

Binlerce yıllık devlet geleneğine ve büyük bir imparatorluğun tecrübe, hafıza ve refleks mirasına sahip Türkiye, bu yeni uluslararası düzende hak ettiği yeri alacaktır.

Bunun için, önümüzdeki 10-15 yıllık süreçte, bilimsel, teknolojik, askeri ve ekonomik açıdan ciddi bir "yakalama" ve "öne geçme" çabası içine girmeli ve toplumumuzu bu hedef etrafında mobilize etmeliyiz.

Üç gün önce Columbia Üniversitesi'nde yaptığım konuşmada müreffeh bir gelecek için ülkemizin uluslararası düzene ilişkin vizyonunu açıklamıştım.

O konuşmada, yeni bir diplomasi

ve siyaset dili oluşturulmasından bahsetmiştim. Bununla birlikte, bizim yeni ve normal bir uluslararası düzen temennimiz "revizyonist" bir saikten kaynaklanmamaktadır.

- Biz halihazırda uluslararası sistemde görülen ve izah etmeye çalıştığım "üç boyutlu açık"tan neşet eden sorunlara cevap veren ve evrilerek oluşacak bir dengenin kurulmasını arzu ediyoruz.
- Ülkelerin Soğuk Savaş mantığıyla 1. 2. ve 3. dünya ülkesi olarak kategorize edilmediği bir düzen istiyoruz.
- Uluslararası ilişkilere Avrupa-merkezli bakış açısından değil, evrensel değerler ve dünya-merkezli zaviyeden yaklaşan bir düzen talep ediyoruz.
- İlke ve amellerin, kulüp aidiyetlerinin üzerinde tutulduğu bir düzen tasavvur ediyoruz.
- Sadece yenenlerin ödüllendirildiği, kaybedenlerin cezalandırıldığı bir sistem yerine, yenilenlerin de kazanıldığı bir düzen istiyoruz.
- Katılımcı, adil ve herkesi kucaklayan, ancak gerektiğinde tehditleri göğüsleyebilecek güç, araç ve düzenlemelerine sahip bir uluslararası düzen.
- Çok kültürlü, çok boyutlu, heterojen, fakat uyumlu bir düzen.
- Kimlik ve inançların hiyerarşik olarak sınıflandırılmadığı, ötekileştirmeyen yeni bir düzen.
- Güç merkezlerini çoğullaştıran ve birbirine muhtaç kılan bir dünya, tekil bir gücü ve hegemonyayı reddeden yeni ve normal bir dünya.
- Sembollere değil, niteliklere bakarak konum almayı tercih edenlerin dünyası.
- Retorikle değil, icraatlarıyla konuşanların dünyası.

Kıymetli misafirler,

Türkiye Cumhuriyeti 2023 yılında yüzüncü yılını kutlayacaktır. Çok değil, bir yarım yüzyıl sonra da, bu topraklara gelişimizin ve bu ülkeyi; Türkiye'yi, kuruşumuzun bininci yılını idrak edeceğiz.

Ülkemizin nice bin yıllar daha bağımsız ve müreffeh yaşayabilmesinin teminatı şüphesiz ki 72 milyonluk genç ve dinamik nüfusumuzdur.

Türkiye'nin iç ve dış politikasının değişmez hedefinin, çağımızda siyasi, iktisadi ve beşeri alanda sağlanabilen en ileri standartları Türk halkına sunmak olmalıdır.

Bu nedenle "yeni normal dünya" için, sağlam, ayakları yere basan, gerçekçi bir vizyonu oluşturmamız gerekiyor.

Bireysel hak ve özgürlüklerden demokratik toplumun temel dinamiklerine, milliyetçilikten laikliğe, eşitlikten adalete kadar pek çok kavrama bakışımızı gözden geçirmemiz gerekiyor.

"Bize özgü demokrasi", "bize özgü laiklik" "bize özgü devletçilik" gibi söylemlerin, eski siyaset dilinin varlığını devam ettirme araçları olduğunu görmeliyiz.

Bu kavramları sorgulamalı, evrensel kavramlarla karşılaştırmalı ve revize etmeliyiz. Biz bunu yapmadığımız sürece, eski siyaset dili, yeni normal dünyanın gerçeklerinden kendisini koruyacak mekanizmalar geliştirecektir.

İçinde yaşadığımız çağ, içine kapalı olmayı, "dört yanı düşmanla çevrili ülke" söylemini kaldıramaz. Son yıllarda komşularımızla sorunlarımızı çözme ve diyalogumuzu yeniden tesis etme çabalarımız aynı hızla devam etmelidir.

Sınırların kalktığı bir dünyada, Türkiye halkı kendisini Misak-ı Milli

sınırlarının içine hapsedememlidir.

Geçtiğimiz Cuma akşamı Boston'da bir araya geldiğim Amerika'da yaşayan ve çalışan Türk akademisyenlere şunu söyledim: "Sizlere ve entelektüel birikimlerinize ihtiyacımız var. Ama bunun için Türkiye'ye geri gelmeniz gerekmiyor. Burada, bulunduğunuz yerde de Türkiye'ye hizmet edebilirsiniz."

Bugün, aynı şeyi tekrar ediyorum. Ancak, bu değerli beyinlerimizin ilerde ülkemize tüm enerjileriyle katkıda bulunacakları akademik, bilimsel ve iktisadi ortamı hazırlamak da bizim görevimizdir.

Daha fazla üretmeliyiz. Daha fazla düşünmeli, okumalı ve sorgulamalıyız. Bilgi üretiminde, fikri mülkiyet hakkı üretiminde, bilimsel tez üretiminde halen geri sıralardayız.

Yenilikçi endüstrilerde, software üretiminde dünyayı yakından takip eden genç beyinlerimize daha çok destek olmalı, imkanlar yaratmalıyız. Bunun için son yıllarda yaptığımız gibi, Ar-Ge çalışmalarına her türlü kaynağı ayırmaya devam etmeliyiz.

Ayrıca, gelişmiş ülkeleri yakalamamızı garanti edecek seviyede yüksek büyüme hızı tutturmak için vakit kaybetmeden "bilgiye dayalı iktisadi büyüme programı"nı hayata geçirmeliyiz.

Değerli misafirler,

Özgürlüklere ilişkin bakış açımızda halen muhafazakâruz. Daha fazla özgürlüğün iyi bir şey olduğuna inanmalı ve ikna olmalıyız.

Daha fazla özgürlüğün ülkeyi zayıflatacağına, birlikteliğimize zarar vereceğine inanmak, en basit ifade ile naifliktir.

Mahkemelerimizde karar veren yargıçlarımız ve yargıçlarımıza yol gösteren yasaları hazırlayan yasa ya-

pıcılarımız, Youtube sitesini yasaklar-ken, bu sitenin ve benzerlerinin yasak olduğu diğer ülkelerin hangileri olduğuna da bakmak durumundadır.

Değerli misafirler,

Türkiye, tarihi tecrübesiyle, insan kaynaklarıyla, kültürüyle, sağduyusuyla ve sahip olduğu demokratik rejiminin nimetleriyle, yeni dünya düzeninin önde gelen üyesi olmaya muktedir ve mahkûmdur.

Gerekli irade, azim, hikmet ve cesareti gösterebildiğimiz takdirde Türkiye, yeni normal dünyadaki değişimi "takip eden" değil, "talep eden" ve "şekillendiren" bir ülke olacaktır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu vesilesiyle yaptığım pek çok temas ve görüşmede bana ifade edilenler, basında, medyada, düşünce kuruluşu ve akademik çevrelerde yazılıp söylenenler, Türkiye'nin pek çok ülke ve bölge için ilham kaynağı olduğu noktasında birleşmektedir.

Tarih bize öğretmiştir ki, adil ve sağlam temellere dayanan doğru bir fikrin ve talebin karşısında dünyanın en kesif orduları dahi dayanamamıştır.

Türkiye, adalet ve güç arasında sağlam bir dengenin tesis edildiği yeni ve normal bir dünyada yaşama arzusunun samimiyetle seslendirmeye devam edecektir.

* "Yeni Normal Dünyada Türkiye'nin Yeni Konumu, Yeni Gücü" konulu panelin açılış konuşması, İstanbul-30.09.2010

**Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı